

Till Landsbygdsminister Jennie Nilsson

Behovet av att skydda yrkestiteln fysioterapeut inom veterinärmedicin samt statlig reglering av specialistutbildning för fysioterapeuter

I december 2013 fattade riksdagen beslut om att fysioterapeut skulle bli ny skyddad yrkestitel för sjukgymnaster. Detta gällde dock enbart på humansidan och inte inom veterinärmedicin. Fysioterapeuterna, professions- och fackförbundet för Sveriges fysioterapeuter (och sjukgymnaster), vill att ett namnskydd för titeln legitimerad fysioterapeut införs *även* på djursidan och att detta synkroniseras med titelskyddet på humansidan.

Detta har under de senaste åren medfört stora problem för djur och deras ägare samt remitterande veterinärer då olika utövare utger sig för att vara djurfysioterapeuter men alltså inte har legitimation. Idag anordnas det olika former av utbildningar till djurfysioterapeut där kompetenskraven och kunskapen är långt ifrån vad som krävs för att vara legitimerad fysioterapeut. Problemet detta skapar är att djurägare tror att deras djur får adekvat behandling av legitimerad fysioterapeut när så inte är fallet. Om yrkestiteln skyddas kan detta problem inte uppstå.

Efter grundutbildningen kan en legitimerad fysioterapeut vidareutbilda sig inom veterinärmedicin och bli behörig (godkänd) djurhälsopersonal samt till specialist i fysioterapi inom veterinärmedicin. Denna specialistutbildning hanteras idag av Fysioterapeuterna, men det är önskvärt att denna specialistutbildning, liksom veterinärernas, statligt regleras och sanktioneras samt handhas av Jordbruksverket.

Därför önskar vi en dialog om möjligheten till följdändring av förslaget om ny benämning på yrket legitimerad fysioterapeut (sjukgymnast) även inom veterinärmedicin samt att specialistutbildningen för legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) inom veterinärmedicin statligt regleras och sanktioneras samt handhas av Jordbruksverket som myndighetsutövare för denna specialistutbildning.

Stefan Jutterdal, Ordförande Fysioterapeuterna

Lagändring avseende begreppet ”skyddad yrkestitel” i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Bakgrund

Den 1 januari 2010 ersatte lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket. Genom den nya lagen legitimerades, förutom veterinärer, även djursjukskötare. Den skyddade yrkestiteln enligt lagen är djursjukskötare. Vid sidan härav innehåller lagen även bestämmelser om godkännande, dels för hovslagare och dels för legitimerade tandläkare och fysioterapeuter (sjukgymnaster) och dess verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Lagen beskriver även det behandlingsförbud som personer som inte tillhör djurhälsopersonalen har att förhålla sig till. Den fysioterapeut (sjukgymnast) som har legitimation enligt patientsäkerhetslagen (2010:659) får efter ansökan godkännas för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Beteckningen godkänd för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård får endast användas inom denna verksamhet av den som fått ett sådant godkännande. Med djurhälsopersonal avses i lagen personer som antingen har legitimation eller godkännande enligt ovan.

I lagen finns bestämmelser om skyldigheter och ansvar för djurhälsopersonal. De ska bl.a. arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Lagen innehåller också bestämmelser om begränsningar i rätten att vidta åtgärder för den som yrkesmässigt arbetar inom djurens hälso- och sjukvård utan att tillhöra djurhälsopersonalen. En sådan person får exempelvis inte, annat än i vissa undantagsfall, utföra behandlingar som kan orsaka ett lidande som inte kan anses obetydligt, behandla djur som har fått lugnande medel, är sövda eller är lokalbedövade genom injektion.

I lagen finns vidare bestämmelser om tillsyn över djurhälsopersonal samt bestämmelser om disciplinpåföljd och återkallelse av behörigheter.

Ett av lagens huvudsyften är att uppnå en god och säker vård och en god djurhälsa samt bidra till ett gott djurskydd. Innan lagen trädde i kraft hade en person som inte var veterinär och som yrkesmässigt behandlade djur ett begränsat ansvar för sina handlingar såvida inte dennes åtgärder omfattades av förbudet mot att behandla smittsamma sjukdomar eller var av den karaktären att de utgjorde djurplågeri. I stället var det i praktiken djurägaren som fick ta hela ansvaret för att ett djur inte fick adekvat behandling i tid. Regeringen bedömde att den rådande ordningen var otillfredsställande och att det fanns ett stort behov av att förändra behörighetslagstiftningen (se prop. 2008/09:94, s. 52 f).

Med lagen infördes skyldigheter för djurhälsopersonal att fullgöra sina arbetsuppgifter i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet, iaktta noggrannhet och omsorg vid utfärdande av intyg om djurs hälsotillstånd eller vård, och att föra journal över djurhälsovård och djursjukvård. Dessutom infördes som redan nämnts kännbara disciplinpåföljder.

Samtidigt utvidgades bestämmelsen om skyddad yrkestitel till att vid sidan av veterinäryrket, även omfatta legitimerade djursjukskötare. Därtill tillkom regleringen om att den som saknar behörighet att använda en skyddad yrkestitel inte heller får använda en titel som kan förväxlas med en sådan (3 kap. 4 §). Denna reglering omfattar således inte legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster).

För legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) och legitimerade tandläkare gäller i stället att beteckningen godkänd för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård endast få användas i denna verksamhet av den som fått ett särskilt godkännande. Detta utesluter således inte att personer som inte är utbildade legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) kallar sig för exempelvis hund- eller hästfysioterapeuter eller, till och med, diplomerade fysioterapeuter inom veterinärområdet. En snabb internetsökning ger vid handen att det över hela landet återfinns aktörer som dels erbjuder kortare utbildningar i att bli ”diplomerad djurfysioterapeut inom veterinärområdet” och dels rehabilitering utförd av ”fysioterapeuter” för hundar och hästar som lider av svåra och ofta smärtsamma sjukdomar som t.ex. artros, ofta även utan föregående veterinärbesök eller veterinärmedicinsk diagnos.

Den situation med mer eller mindre seriösa aktörer som på grund av bristande utbildning riskerade att orsaka djuren onödigt lidande och som beskrevs i förarbetena till lagen gäller alltså vad beträffar aktörer som utan erforderliga kunskaper i ämnet erbjuder ”fysioterapi” för djur. Detta kan vidare komma att ge en oseriös påverkan på vårt arbete som legitimerade fysioterapeuter inom humanvården.

Konsekvenser för legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) verksamma inom djurens hälso- och sjukvård

För att kunna räknas till djurhälsopersonal ställs höga krav, både för att få behörighet att arbeta inom området och för att behålla denna behörighet. Kravet på beprövad erfarenhet och vetenskaplig förankring kräver t.ex. ständig fortbildning. De krav som ställs på legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) verksamma inom djurens hälso- och sjukvård är direkt hämtade från humansidan, vilket även framgår av förarbetena. *Dessa skyldigheter till trots utgör inte legitimerad fysioterapeut en skyddad yrkestitel på djursidan.*

Även om legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) inte utgör det enda legitimationsyrket som efter godkännande får verka inom djurens hälso- och sjukvård utan yrkestitelsskydd, så är problemet med potentiella förväxlingar onekligen störst inom ämnesområdet fysioterapi (sjukgymnastik). Det finns inga hundläkare, enbart veterinärer, inga hästjukskötare utan djursjukskötare och ytterst få ”hundtandläkare” som inte också är legitimerade veterinärer (alternativt godkända legitimerade tandläkare med vidareutbildning och godkännande att arbeta inom Djurens hälso- och sjukvård). Däremot finns en myriad av hund, katt- och hästfysioterapeuter. En legitimerad fysioterapeut (sjukgymnast) bör åtnjuta erkännande för sin utbildning och kompetens oavsett om personen i fråga väljer att verka på human- eller på djursidan.

Konsekvenser för djuren

Enligt förarbetena avses med att vården ska vara god och säker att det enskilda djuret som är sjukt eller skadat och i behov av vård ges adekvat behandling av personal med relevant utbildning och som har tillgång till ändamålsenlig utrustning. I begreppet god och säker vård ingår även att vården ska bedrivas med iakttagande av ett starkt djurskydd. Vid vård av svårt sjuka och skadade djur är det angeläget att en bedömning görs om det är djurskyddsmässigt acceptabelt att fortsätta en behandling av ett djur som t.ex. är utsatt för ett omfattande lidande eller om djuret bör avlivas (prop. 2008/09:94, s. 54).

Regeringen bedömde därför att djurhälsopersonal skulle utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket även skulle utgöra en central fråga för om en disciplinpåföljd kunde vara aktuell. Detta innebär att den som tillhör djurhälsopersonalen ska beakta såväl det vetenskapliga underlaget som den kliniska erfarenheten av metoden i fråga. Detta gäller inte för de många sk ”djurfysioterapeuter” som är verksamma på marknaden i dag. För att nämna ett exempel ges på en hemsida som erbjuder hjälp av hundfysioterapeuter förslag på metoder utan vetenskaplig förankring, som örter och homeopati, som möjliga rehabiliteringsåtgärder för hundar som lider av artros, reumatism, epilepsi, hudproblem, mag- tarmstörningar med flera svåra tillstånd.

Denna ordning riskerar att medföra att djur inte får adekvat vård eller bedömning och att djur som lider av plågsamma sjukdomar som t ex artros och andra patologiska tillstånd i rörelseapparaten inte får lindring för sina besvär och dessutom riskerar att utsättas för onödiga och ibland smärtsamma behandlingar. Detta leder oss in på nästa fråga, nämligen konsekvenserna för enskilda djurägare.

Konsekvenser för enskilda djurägare

Enligt 9 § djurskyddslagen (1988:534) gäller att om ett djur är sjukt, skadat eller på annat sätt genom sitt beteende visar tecken på ohälsa så ska djuret snarast ges nödvändig vård, vid behov av veterinär, eller andra åtgärder vidtas, om inte sjukdomen eller skadan är så svår att djuret måste avlivas omedelbart.

Vidare gäller att en veterinär eller någon annan som tillhör djurhälsopersonalen enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård ska anlitas bl.a. om det krävs en behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom eller skada hos ett djur, om behandlingen kan orsaka lidande som inte är obetydligt. Det ställs inte något krav på faktiskt konstaterande av lidande i det enskilda fallet utan det är tillräckligt att den aktuella behandlingen typiskt sett kan förorsaka ett lidande som inte är obetydligt.

För en enskild djurägare utan kunskaper inom djurens hälso-och sjukvård torde det vara tämligen svårt att avgöra dels om en person som arbetar som ”hundfysioterapeut inom veterinärområdet” tillhör djurhälsopersonalen i lagens mening och dels om den metod

som erbjuds kan orsaka ett lidande som inte är obetydligt. Det torde vara så att de flesta djurägare och människor i gemen inte känner till lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och vad som gäller avseende behörighet för legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) att arbeta som djurhälsopersonal. De flesta ser därför inte någon skillnad mellan beskrivningen ”diplomerad fysioterapeut specialiserad på hundrehabilitering” och legitimerad fysioterapeut (sjukgymnast) med godkännande att arbeta inom djurens sjuk- och hälsovård. Inte heller har de flesta en sådan inblick i djurens anatomi och patologi att de kan avgöra om en till synes skonsam metod pga. ett visst hälsotillstånd kan orsaka lidande hos djuret och därigenom fördröja veterinärkontakt med korrekt diagnos och adekvat behandling.

Samtidigt är det djurets ägare eller den person som på annan grund innehar eller förfogar över djuret som är ansvarig enligt djurskyddslagen. Risken finns således för enskilda djurägare att göra sig skyldiga till brott mot de ovannämnda lagrummen när intentionen är att erbjuda sitt djur lindring och hjälp.

Sammanfattning

Mot bakgrund av ovanförda resonemang anser Fysioterapeuterna en lagändring vara påkallad. Lagen bör ändras så att även fysioterapeut (sjukgymnast) blir en så kallad skyddad yrkestitel, dvs. genom en utvidgning av 3 kap. 1 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård med lämpliga följdändringar. Då denna lagändring motiveras av samma hänsynstaganden som föranledde tillkomsten av lagen bedömer Fysioterapeuterna att någon ny utredning inte behövs. Som det beskrivits ovan verkar i dag flertal mer eller mindre oseriösa aktörer som djurfysioterapeuter, vilket kan få allvarliga konsekvenser för både djuren och allmänheten samt riskerar att på sikt urholka respekten för yrket.

En utvidgning av det ovannämnda lagrummet till att även omfatta legitimerade fysioterapeuter (sjukgymnaster) skulle således innebära ett nödvändigt steg för att lagens intentioner om säker och god djurvård med hög grad av djurskydd ska uppnås fullt ut. Svenska veterinärförbundet står även bakom detta då de ser ett behov av att skydda yrkestiteln för fysioterapeuter.

Statlig reglering av inrättad specialistkompetens i fysioterapi inom veterinärmedicin

Bakgrund

Utöver hemställan om titelskyddet av fysioterapeuter inom veterinärmedicin vill förbundet även lyfta frågan om att statligt reglera inrättad specialistkompetens i fysioterapi inom veterinärmedicin via Jordbruksverket, på samma sätt som legitimerade veterinärers specialistutbildning är statligt reglerad och sanktionerad.

Specialister inom fysioterapi behövs för att möta dagens och morgondagens krav på hälso- och -sjukvården inom såväl humanmedicin och animalmedicin. Som all annan hälso- och sjukvård blir även fysioterapi mer specialiserad och avancerad inom djurens hälso- och sjukvård. Därav behövs även leg. fysioterapeuter (sjukgymnaster) med specialistkompetens i fysioterapi inom veterinärmedicin för att säkra en kostnadseffektiv, patient- och kvalitetssäker rehabilitering inom djurens hälso- och sjukvård. Detta genom att kunna

- ansvara för implementering av evidens och nya arbetssätt
- utveckling av vård/rehabiliteringsprogram inom specialistområdet
- stödja utvecklingen av evidensbaserad fysioterapi
- ta sig an komplicerade kliniska frågeställningar
- förmåga att bedöma, diagnosticera och behandla komplexa och/eller sällan förekommande patientfall
- att verka som instans för second opinion
- handleda kollegor

Professions- och fackförbundet Fysioterapeuterna har sedan år 1993 en inrättad specialistordning avseende fysioterapeuters specialisering inom fysioterapi. Förbundet ansvarar för specialistordningen och administrering av specialistutbildningen samt utfärdandet av specialistkompetens inom 17 definierade specialistområden, varav fysioterapi inom veterinärmedicin är ett.

I slutet av augusti 2016 inrättades specialistområdet fysioterapi inom veterinärmedicin. Inrättandet av området har föregåtts av ett gediget utvecklingsarbete i nära samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet och Jordbruksverket samt andra parter. Redan december 1995 definierades veterinärmedicin som ett nytt verksamhetsfält för fysioterapeuter av förbundets Vetenskapliga råd.

Specialistkompetens i fysioterapi inom veterinärmedicin

Specialistutbildningen i fysioterapi inom veterinärmedicin sker med inriktning mot antingen häst eller smådjur. Den teoretiska fördjupningen och den kliniskt praktiska utbildningen på avancerad nivå ska återspegla inriktningen på djurslag.

För att påbörja specialistutbildningen krävs:

- Grundutbildning i fysioterapi (sjukgymnastik) motsvarande kandidatexamen 180hp.
- Två års (24 månader) klinisk erfarenhet som legitimerad fysioterapeut (sjukgymnast) med minst 75% tjänstgöring inom humanmedicin
- Legitimation som fysioterapeut (sjukgymnast) och av Jordbruksverket godkänd som behörig att arbeta inom djurens hälso- och sjukvård.

Innehåll och upplägg:

- Klinisk fördjupning under handledning (3 år, minst 75% tjänstgöring av heltid inom specialistområdets inriktning). Vid lägre tjänstgöringsgrad förlängs kliniska fördjupningsperioden med motsvarande tid som saknas. Handledare ska, för att vara godkänd, själv inneha specialistkompetens eller kunna visa motsvarande kompetens.
- Teoretisk/akademisk utbildning (minst magisterexamen + annan utbildning/kurser ¹ som berör den kliniska fördjupningen inom området). Förutom att varje kurs ska hålla rätt nivå ska den enskilda sökandens kurser vara väl fördelade inom ämnesområdet, till exempel veterinärmedicinsk fysioterapi, rehabilitering, ortopedi, neurologi, diagnostik etc.
- Teoretiskt fördjupningsarbete ² (inom specialistområdet, minst 15hp) och presentation i vetenskapligt sammanhang (föredrag, poster eller publikation).

¹ Tillhörande Appendix framtaget med riktlinjer och rekommendationer kring vilken typ av kurser som kan tillgodoräknas samt vilka utbildningar/kurser som på förhand är godkända inom ramen för specialisering.

² Här kan magisteruppsatsen, alternativt kvalitetssäkringsprojekt/förbättringsarbete av motsvarande omfattning åberopas.